

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d 6-11-2017

Commissie

Datum commissievergadering 19-10-2017

Onderwerp: Voordracht Natuurbeheerplan 2018

Uw contactpersoon

E. Krijgsman

AD/STG

Doorkiesnummer +31235143288

krijgsmane@noord-holland.nl

30 oktober 2017

1|6

De commissie adviseert:

De voordracht als bespreekstuk door te geleiden aan PS.

Uittreksel concept-verslag commissie NLM 19 oktober 2017

8a. Voordracht Natuurbeheerplan 2018

INSPREKER

De heer **Van Elten** spreekt namens zichzelf en namens de familie Schoon, die zelf niet aanwezig kan zijn. Hij dankt de voorzitter en de griffier voor de mogelijkheid om in te spreken. Recent ontving hij een reactie van de provincie op zijn zienswijze. De familie Schoon heeft deze reactie nog niet ontvangen.

De heer Van Elten sprak al eerder in. Hij vat kort zijn situatie samen. Hijzelf en de firma Schoon hebben landbouwgrond binnen een NNN-gebied. Daarop wordt al vele jaren agrarisch natuurbeheer toegepast. Vanaf 2021 is dat niet meer mogelijk. De landbouwgrond zal dan nog niet omgevormd zijn naar natuur. Op dat moment ontstaat een vacuüm, met name voor de weidevogels. De grond bevat geen hoge natuurwaarden. De ambitie die voor de gronden geformuleerd is, is dan ook niet realistisch en niet onderbouwd. Een en ander roept de vraag op waarom deze gronden in het NNN begrensd zijn en die van buurpercelen niet, terwijl de eigenschappen van deze gronden identiek zijn.

De firma Schoon heeft in 2010 geïnformeerd naar de eventuele mogelijkheid om 4 ha om te vormen naar natuur. De provincie meldde dat daarvoor de volledige 18 ha begrensd zou moeten worden. Daarbij werd duidelijk aangegeven dat begrenzing geen consequenties had. Uiteindelijk heeft geen omvorming plaatsgevonden, maar de begrenzing van het volledige terrein bleef in stand. Zowel de firma Schoon als de heer Van Elten hebben meermalen vragen gesteld over de betekenis van de begrenzing. Telkens werd daarbij gezegd dat er geen planologische schaduwwerking was, door diverse partijen. Uiteindelijk heeft de provincie in 2013 beslist dat een begrenzing wel consequenties heeft.

De grond van de heer Van Elten is begrensd omdat de gemeente Amsterdam plannen had om een natuurproject te starten, waarvoor het gronden wilde omvormen. De gemeente had daarvoor een gebied op het oog dat net niet robuust genoeg was en verzocht de heer Van Elten om begrenzing van 11 ha van zijn terrein, zonder consequenties. De begrenzing vond dus niet plaats vanwege de natuurwaarden, maar om andere redenen. Gegeven het aantal weidevogels, het waterpeil en verbinding met NNN scoorde de grond slecht wat betreft natuurwaarden. Dat maakt het verzoek om ontgrenzing legitiem en zou voortzetting van agrarisch natuurbeheer in 2021 mogelijk maken. De provincie onderschrijft de analyse over de natuurwaarden echter niet.

Het probleem doet zich al enige tijd voor. Sinds de vorige inspraak heeft een keukentafelgesprek plaatsgevonden. Daarbij is niet naar oplossingen gezocht. Schriftelijke vragen van de kant van de heer Van Elten zijn slechts in zeer algemene zin beantwoord. Nu heeft hij een zienswijze ingediend bij het Natuurbeheerplan. Een antwoord daarop is er nog lang niet. De provincie wil in 2018 een gebiedsproces starten waarbij problematische casus in beeld worden gebracht. Dat kan twee jaar duren. Tot die tijd staat alles stil. In afwachting van het gebiedsproces wordt de zienswijze niet beantwoord. De firma Schoon heeft een beroep ingesteld, dat vorige week in de rechtbank is behandeld. De rechters kunnen op dit moment niets voor de firma Schoon doen, omdat het gebiedsproces nog loopt. Spreker vraagt de Statenleden om kennis te

nemen van de uitspraak van de rechter en om de voortgang van het gebiedsproces te controleren. Er moet tijd zijn om na de uitkomst ervan nog beroep in te stellen.

De huidige onzekerheid is onprettig in het kader van de bedrijfsvoering. In 2021 zouden nieuwe beheerpakketten worden afgesproken. Deze plannen komen tot stand in het voorjaar van 2020. Dan moet het gebiedsproces afgerond zijn. Als alles gaat volgens plan, heeft de heer Van Elten geen gelegenheid meer om nog beroep in te stellen. Ook voor de weidevogels is dat zeer onwenselijk.

Spreker noemt tot slot dat er veel ontevredenheid is onder de boeren. Ze vinden de overheid onbetrouwbaar en denken dat meewerken aan natuurbeheer niet veel goeds oplevert. Men moet zich realiseren dat geen boer zou hebben toegestaan dat zijn grond begrensd werd als de consequenties daarvan konden zijn dat de grond op termijn onteigend werd. Het is belangrijk dat het vertrouwen van boeren hersteld wordt.

VERDUIDELIJKENDE VRAGEN

De heer **Klein** (CU-SGP) merkt op dat het gebiedsproces nog in volle gang is. Hij vraagt of de heer Van Elten geen vertrouwen heeft in een goede afloop.

De heer **Van Elten** zegt dat het gebiedsproces twee jaar in beslag kan nemen. De tijd wordt krap als men nog beroep moet kunnen instellen voor 2021.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) vraagt wat de heer Van Elten ervan zou vinden als agrarisch natuurbeheer binnen NNN mogelijk wordt, waarbij hij in dat geval niet ontgrend wordt.

De heer **Van Elten** zou dat een goede oplossing vinden. Evengoed blijft het onrechtvaardig dat er consequenties verbonden blijken te zijn aan begrenzing.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt of ook op schrift staat dat er geen consequenties zijn aan begrenzing.

De heer **Van Elten** zou de omgekeerde vraag aan de provincie willen stellen.

De heer **De Kam** (CDA) vraagt welke verwachtingen de heer Van Elten heeft ten aanzien van het gebiedsplan.

De heer **Van Elten** hoopt dat daarbij duidelijk wordt dat zijn gronden in een intensieve droogmakerij liggen en niet in het NNN, en dat hij ontgrend wordt. Dat geldt ook voor de firma Schoon.

De heer **Kramer** (GroenLinks) wil weten wanneer duidelijk werd dat er wel consequenties waren van begrenzing.

De heer **Van Elten** vernam dat voor het eerst in het ontwerp-natuurbeheerplan 2016. Natuurvereniging WLD heeft dat destijds direct opgemerkt, gedeeld en een zienswijze ingediend. Dat had geen effect. Spreker heeft in het volgende jaar zelf een zienswijze ingediend en deed dat dit jaar opnieuw.

De heer **Van Liere** (PvdD) zegt dat het, ook als het terrein ontgrend wordt, evengoed zo kan zijn dat agrarisch natuurbeheer na herbeoordeling door de provincie niet langer mogelijk is.

De heer **Van Elten** is zich daarvan bewust. Het toekennen van agrarisch natuurbeheer wordt iedere zes jaar geëvalueerd.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt of het huidige proces consequenties heeft voor de bedrijfsvoering.

De heer **Van Elten** zegt dat hij anders nadenkt over toekomstige investeringen. Relevant is bijvoorbeeld dat NNN-gronden niet meer van bestemming mogen wijzigen. Daar heeft de firma Schoon al last van.

Mevrouw **Weemhoff** (D66) heeft de heer Van Elten horen zeggen dat zich weidevogels op zijn terrein bevinden. Ook dat zijn natuurwaarden.

De heer **Van Elten** zegt dat zijn grond en die van zijn burens geen intrinsieke natuurwaarden hebben. Door middel van agrarisch natuurbeheer heeft hij in de afgelopen jaren echter weidevogels weten aan te trekken. Daar heeft hij zijn best voor gedaan. Het gevolg daarvan is dat hem nu onteigening van een derde van zijn grond boven het hoofd hangt.

De **voorzitter** dankt de heer Van Elten voor zijn inspraak.

COMMISSIEBEHANDELING

De heer **De Kam** (CDA) dankt GS voor het voorstel en de griffie voor het organiseren van de expertmeeting. Tijdens de expertmeeting is duidelijk geworden dat er geen wettelijke beperking is voor agrarisch

natuurbeheer binnen NNN. Alleen in Noord-Holland is de insteek dat agrarisch natuurbeheer niet in NNN zou moeten plaatsvinden. Dat is vreemd. In andere provincies wordt agrarisch natuurbeheer wel gezien als een geschikte beheermaatregel binnen NNN. Het CDA ziet dat typische Nederlandse weidelandschappen verruigen

als gevolg van het beheerregime van terreinbeherende organisaties. De natuur is daarbij niet gebaat. Natuurdoelen zouden voorop moeten staan. Door actief en agrarisch beheer worden die doelen goed of zelfs beter nagestreefd. Het is om diverse redenen positief als agrarisch natuurbeheer binnen NNN mogelijk blijft. Agrarisch natuurbeheer zal de realisatie van NNN versnellen, want daarmee hoeft 1800 ha minder te worden omgevormd. Onzekerheid bij boeren die aan agrarisch natuurbeheer doen kan worden weggenomen, waardoor de investeringsbereidheid zal toenemen. Daarnaast worden knelpunten tussen pachters en terreinbeherende organisaties weggenomen. Boeren die grond binnen NNN hebben, kunnen weidevogelbeheer blijven uitvoeren. Ook vraagstukken over pacht van voor 1977 kunnen worden opgelost. Dit jaar zijn er opnieuw veel zienswijzen ingediend over de knellende begrenzing van NNN. Het CDA vraagt zich af waarom dit ineens tot een verplicht kader is geworden. Het gaat hierbij vaak om kleine stukken grond waarvan begrenzing binnen NNN niet heel logisch lijkt. In het afwegingskader staat onder paragraaf 4.3 dat ontgrenzing in beginsel zal worden afgewezen als het gaat om percelen die grenzen aan NNN. Het CDA vindt dat dit moet worden aangepast, zodat meer ruimte voor flexibiliteit ontstaat. Spreker vraagt expliciet een reactie van de andere fracties op het voorstel om de genoemde twee zaken in de voordracht aan te passen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) zegt dat haar fractie blij is dat ook de landschapselementen in het beheerplan zijn opgenomen. De voordracht lijkt de inspanningen van boeren voor agrarisch natuurbeheer enigszins te diskwalificeren, terwijl daarmee een door de provincie gedeeld doel wordt gediend. Tegelijkertijd overlappen de doelen van provincie en boeren niet volledig, zodat het in de praktijk weleens wringt. Over agrarisch natuurbeheer is op 12 oktober een nuttige expertmeeting gehouden. Daarbij is onder meer gesproken over het belang van maatwerk en een zogenaamde instrumentenkoffer die daarbij kan helpen. Spreekster vraagt daarop een reactie van de gedeputeerde.

Mevrouw **Weemhoff** (D66) zegt dat het natuurbeheerplan een duidelijk beeld geeft van de natuurambities die de provincie heeft, binnen een financieel kader. Een aantal jaren geleden is gekozen voor deze systematiek, gebaseerd op natuurdoelen in plaats van boekjaarsubsidies. Met dat kader ontstaat zo nu en dan wrijving tussen bepaalde doelen. De terreinbeherende organisaties verrichten zeer goed werk in het streven naar natuurdoelen. Ze geven echter aan dat zij als organisaties in de knel zouden komen als zij de beheermiddelen doorgeven aan de beheerder. De financiering zou daarom uitermate transparant moeten zijn. Nu wordt een lumpsumbedrag verstrekt. Duidelijkere financiële sturing door de provincie lijkt D66 gewenst, waarbij bijvoorbeeld slechts een bepaald deel van de beheergelden voor overhead gebruikt mag worden. Monitoring van effectiviteit wordt nu overgelaten aan de beheerder zelf. Dat is vreemd. Het sturen op doelen kan leiden tot tegenstrijdigheden, bijvoorbeeld tussen natuurdoelen en culturele, cultuurhistorische of maatschappelijke aspecten. De Hoge Berg op Texel is daarvan een voorbeeld. Bij gebiedsgerichte sturing moeten terreinbeherende organisaties, beheerders en lokale entiteiten om tafel om over de verwachtingen voor een gebied te spreken. D66 maakt zich vooral zorgen over de NNN-gronden waaraan lange pachtovereenkomsten zijn verbonden zonder dat daar duurzaamheidsdoelen aan verbonden zijn. Het is de moeite waard als die verbinding alsnog gelegd kan worden.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) geeft complimenten over het plan en de hoge ambities die daarin gesteld zijn. Het zal echter niet eenvoudig zijn deze te realiseren. De VVD vindt dat onderzocht moet worden op welke manier agrarische en natuurdoelen elkaar kunnen versterken. Om dat te kunnen doen, zou de provincie moeten terugkomen op het besluit om vanaf 2021 geen agrarisch natuurbeheer meer toe te staan in NNN. Dat maakt de realisatie van NNN in 2027 namelijk onnodig complex. Het college geeft in het stuk zelf al aan dat de kwaliteit van het beheer relevant is, en niet wie de beheerder is. De expertmeeting op 12 oktober was erg nuttig. RVO gaf daarin aan dat agrarisch natuurbeheer wel degelijk mogelijk is in NNN. De VVD lijkt het verstandig om de openstelling voor verbeterplannen voor agrarisch natuurbeheer te verlengen. Zij refereert daarbij aan de brief met dat verzoek van Landschappen.nl. Doel daarvan is immers om tot betere en kansrijkere plannen te komen. De VVD bereiken veel klachten over de instelling van kernweidevogelgebieden. Veel agrariërs raken hun subsidie kwijt en stoppen om bedrijfseconomische redenen met de maatregelen. Dit heeft een negatieve invloed op de weidevogelstand. Het beleid wordt eens per zes jaar geëvalueerd. De VVD denkt dat een tussentijdse evaluatie verstandig is.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) is wat geschrokken van de inspraak van de heer Van Elten, met name omdat er in een jaar tijd eigenlijk niets gebeurd is. Graag zou hij van de gedeputeerde willen horen dat onteigening, ook op termijn, niet aan de orde is. Bij de expertmeeting kreeg hij de indruk dat betrokken partijen niet altijd dezelfde taal spreken.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of na 2021 enige vorm van agrarisch natuurbeheer zou kunnen plaatsvinden in NNN-gebieden, bijvoorbeeld met aandacht voor gewasteelt. Spreekster wil weten of pachters kunnen worden

bewogen om agrarisch natuurbeheer te gaan uitvoeren. Het gaat niet goed met de stand van weidevogels in Nederland. Toch is besloten om een aantal gebieden niet meer als kernweidevogelgebieden aan te merken. Advies van de PARK is om het bestemmingsregime voorlopig te handhaven, vanwege de kwaliteit van het open landschap.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) denkt dat het voor agrariërs nog lastiger wordt als het bestemmingsregime gehandhaafd wordt.

Mevrouw **De Groot** (SP) zou juist daarom met agrariërs afspraken willen maken over teelt.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) merkt op dat daarmee zelfs nog meer beperkingen van toepassing worden.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vindt het plan zeer goed leesbaar. De ambities als verwoord op pagina 11 en 12 zijn op sommige punten hoog, maar dat geldt niet voor de biodiversiteit. De provincie wil liefst tien jaar de tijd nemen om tot stopzetting van de achteruitgang in biodiversiteit te komen. Dat is te lang. Het is goed dat GS verzoeken tot ontgrenzing van NNN-percelen heeft afgewezen en diverse verzoeken tot begrenzing heeft gehonoreerd. Het NNN moet immers kwalitatief en kwantitatief worden uitgebreid richting 2027. Het proces moet worden versneld. Het zogenaamde verkenningsjaar 2018 moet uitmonden in een integraal plan van aanpak. Bij de oplossing hoort wat betreft D66 dat de terreinbeherende organisaties zo snel mogelijk aan de slag moeten kunnen met natuurbeheer op hun eigen terrein. Daarnaast moeten agrariërs in de positie worden gebracht om mee te werken aan de omzetting van landbouw in natuur binnen NNN.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) zegt dat veel gebieden in eigendom zijn of langdurige gepacht zijn.

De heer **Kramer** (GroenLinks) denkt dat een 'pull and push'-strategie noodzakelijk is. Ook het instrument van onteigening moet waar nodig worden ingezet. Voor bestaande kansrijke weidevogelgebieden buiten NNN kan worden gedacht aan een aangepaste en aan voorwaarden gebonden subsidieregeling.

De heer **Van Liere** (PvdD) merkt allereerst op zegt dat de EHS er nooit voor bedoeld is geweest om agrarisch natuurbeheer mogelijk te maken om daarmee de weidevogel te redden. Er is nooit sprake geweest van gedwongen begrenzing. Het is een slecht idee geweest om gronden aan te kopen om er natuur van te maken, die vervolgens in langdurig erfpacht werd uitgegeven voor gesubsidieerd agrarisch natuurgebied. Beter is het om het huidige beheer voort te zetten, maar dan met liberale pachtovereenkomsten en natuurbeheersubsidies. De gedeputeerde heeft dan alle ruimte om probleemsituaties in de komende twee jaar op te lossen en ervoor te zorgen dat NNN echt uit natuur bestaat.

Mevrouw **Weemhoff** (D66) zegt dat de kosten voor terreinbeherende organisaties en agrarisch natuurbeheer per hectare exact gelijk zijn. Zij raadt de heer Van Liere aan om bij natuurvereniging De Amstel navraag te doen over de geschiedenis van begrenzing.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) kan zich vinden in de doelen uit het Natuurbeheerplan. Zij zou het onwenselijk vinden als uiteindelijk sprake moet zijn van onteigening of het opheffen van langdurige erfpacht, zeker bij geleverde inspanningen voor agrarisch natuurbeheer. Dat past niet bij een betrouwbare overheid.

De heer **Kleine** (CU-SGP) kan zich goed vinden in de nieuwe opzet van het Natuurbeheerplan en is positief over de subsidie voor landschapselementen. Er zijn twee problemen met natuurbeheer: het stoppen van subsidies voor agrarisch natuurbeheer in 2021 en de ontstaansgeschiedenis en de huidige staat van de begrenzingsgebieden. Vanuit dat perspectief is het verstandig om een verkenningsjaar in te stellen, waarin beide problemen onder de loep worden genomen. Het afwegingskader voor begrenzingsgebieden en ontgrenzingen geeft veel duidelijkheid. Spreker gaat ervan uit dat de gedeputeerde tijdens het verkenningsjaar niet zal ontgrenzen. Er zijn echter situaties waarbij begrenzingsgebieden niet logisch zijn. Spreker roept de gedeputeerde op om ook daar tijdens het verkenningsjaar kritisch naar te kijken.

Mevrouw **Langen** (VVD) vraagt of de doelstellingen voor het NNN dan nog wel realistisch zijn.

De heer **Klein** (CU-SGP) leest in het afwegingskader heel duidelijk dat de natuurwaarden leidend zijn. Hij denkt niet dat de ambities naar beneden moeten worden bijgesteld. Tegelijkertijd is realisme nodig: waar weinig natuurwaarden zijn moeten begrenzingsgebieden niet in stand worden gehouden.

BEANTWOORDING

De heer **Tekin** (ged.) vindt het vervelend dat gesproken wordt over een onbetrouwbare overheid. Hij weet dat er veel onvrede is in het veld, maar kan niet onderschrijven dat de provincie onbetrouwbaar is in haar optreden. Hij is zich er terdege van bewust hoe belangrijk het is om naar de onvrede te luisteren. Het verkenningsjaar is belangrijk om daarin stappen te zetten. De gedeputeerde zal niet overgaan tot ontgrenzing zolang er geen afspraken zijn gemaakt met de collectieven en de terreinbeherende organisaties. Zonder die afspraken lukt het niet om de afspraken uit het coalitieakkoord waar te maken.

De heer **Van Liere** (PvdD) vraagt of de gedeputeerde een kwantitatieve en kwalitatieve herijking beoogt die leidt tot ecologische meerwaarde en waarmee knelpunten worden opgelost.

De heer **Tekin** (ged.) hoopt inderdaad dat zijn aanpak daartoe leidt. Graag zou hij daarover met alle partijen het gesprek willen voeren, maar wel rekening houdend met alle elementen en belangen die hierin een rol spelen.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) vraagt of uitstel van de streefdatum van 2021 de gedeputeerde kan helpen.

De heer **Tekin** (ged.) wil de druk niet van de ketel halen. Dat helpt het proces niet vooruit. De gedeputeerde zal de Staten meenemen in het proces, onder andere wat betreft de instrumentenkoffer voor de inzet van maatwerk. Er is €1,4 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de bescherming van weide- en akkervogels in Noord-Holland. In IPO-verband wordt hierover een plan van aanpak opgesteld. De gedeputeerde steunt de verlengde openstelling waarin wordt verzocht in de brief van Landschappen.nl. Begin 2018 komt de gedeputeerde met meer informatie over het monitoren van de weidevogelstand, vaker dan eens in de zes jaar. Daarbij worden ook de kernweidevogelgebieden betrokken.

TWEEDE TERMIJN

De heer **Van der Sluijs** (VVD) vraagt nogmaals of de gedeputeerde kan garanderen dat boeren die ingesloten zijn niet worden onteigend. De PVV heeft de indruk dat NNN te veel een doel op zich is geworden. De PVV zal in ieder geval geen druk op GS uitoefenen om de gestelde doelen daarin te bereiken.

De heer **De Kam** (CDA) benadrukt ter relativering dat het gaat om 1800 ha NNN ten opzichte van de in totaal 56.000 ha in Noord-Holland. Het CDA wil weten of agrarisch natuurbeheer kan worden toegevoegd aan de ambitiekaart met natuurbeheertypen, zodat deze vorm in de toekomst mogelijk blijft. Het CDA wil weten of de gedeputeerde kan garanderen dat de doelen binnen de gestelde tijd gerealiseerd zullen worden.

De heer **Kramer** (GroenLinks) is blij met het stevige antwoord van de gedeputeerde en met zijn toezegging om te kijken naar subsidiemogelijkheden voor weidevogelgebieden buiten NNN. GroenLinks is van mening dat het instrument van onteigening slechts als uiterste middel moet worden ingezet.

Mevrouw **De Groot** (SP) benadrukt dat onteigening alleen mogelijk is bij eigendom, niet bij erfpacht.

De heer **Kramer** (GroenLinks) is zich daarvan bewust. Er zijn echter ook eigenaren in het gebied.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) denkt eveneens dat onteigening te allen tijde voorkomen moet worden. Zij realiseert zich dat de situatie complex is en dat in gezamenlijkheid gezocht moet worden naar een oplossing.

Mevrouw **Weemhoff** (D66) zegt dat het verkenningsjaar alleen genoemd wordt in de nota van beantwoording en geen onderdeel is van het natuurbeheerplan. Zij vraagt hoe dit element kan worden toegevoegd aan de besluitvorming.

BEANTWOORDING

De heer **Tekin** (ged.) denkt wat betreft dat laatste dat het beste een motie of amendement kan worden ingediend. Het gaat in dit dossier niet zozeer om onteigenen, maar meer om ontgrenzen. Onteigening is het laatste middel. Van ontgrenzing zal echter wel sprake zijn. Onteigening zal niet plaatsvinden vanwege het beschermen van weidevogels alleen. In de gestelde doelen zijn zowel kwantiteit als kwaliteit van belang. De gedeputeerde kan nu niet toezeggen dat agrarisch natuurbeheer in de ambitiekaart wordt opgenomen. Evenmin kan hij garanties geven over het succes van het traject. Hij zal de Staten in het komende jaar actief op de hoogte houden van de voortgang. Bij de gesprekken met terreinbeherende organisaties en collectieven zal hij een onafhankelijk voorzitter uitnodigen.

De **voorzitter** concludeert dat het stuk als bespreekstuk behandeld wordt in PS.